Pasningsvejledning for husmus og rotter

1. Dyreart
Husmus (*Mus musculus*) og brun rotte; vandrerotte; tamrotte (*Rattus norvigicus*)

2. Fuldvoksen størrelse
Husmus: Kroppen er 6,5-10 cm plus halen på 5-10 cm. Vægt typisk 10-25 g.
Rotte: Kroppen er 15-25 cm plus hale af tilsvarende længde. Vægt typisk 150-500 g, hanner størst.

3. Forventet levealder
3-4 år

4. Anbefalet størrelse og indretning af anlæg eller bur
Både mus og rotter er typisk skumrings- og nataktive, men kan i fangenskab også være dagaktive. Begge arter skal altid holdes flere sammen. Til en gruppe på 2-3 voksne individer skal buret være mindst H40 x D 40 x B80 cm, (for rotter dog H65 x D80 x B120). Grundarealet øges med ca. 20 % pr. ekstra voksne individ. Buret kan med fordel udnyttes i højden (flere etager, rør, grene o.l.). Buret skal være lukket ovenfra, f.eks. med en overdel i metaltremmer (tilpas lille afstand, så de ikke kan undslippe eller fastklemmes) og underdel i plast, eller et terrarium med låg af trådnet. Vær opmærksom på, at især rotter kan gnave sig ud gennem kanter af træ eller plast.
Der bør altid være flere skjulesteder og mørke huler/redekasser. Hø og halm skal være tilgængeligt som redemateriale, evt. suppleret med andet blødt materiale (f.eks. neutralt toiletpapir og tøjstrimler). Bundlaget skal bestå af f.eks. spagnum blandet med jord, spåner, hampestrøelse, bøgeflis eller andre ikke-støvende produkter (ikke savsmuld og granspåner).

5. Særlige pasningsbehov, herunder særlige krav til temperaturforhold
Mus og rotter bør som udgangspunkt holdes ved stuetemperatur og ikke i træk. Der skal altid være rigelig adgang til gnavemateriale (f.eks. gulerødder, ben og grene). I et rummeligt anlæg med masser af klatre- og evt. gravemuligheder vil kløerne slides tilstrækkeligt.
Drikkeflasken rengøres og genopfyldes dagligt. Foderrester (tørfoder undtaget) og ekskrementer fjernes dagligt. Bundlag og redemateriale udskiftes 2 gange ugentligt, når der er tale om spåner og strøelse, og efter behov, når der er tale om jord blandet op med spagnum. Sæt dog lidt af redematerialet tilbage, så nogle af musenes dufte bevares.

6. Stimulering og behov for motion
Gem en del af foderet rundt omkring i buret og i forskellige udfordrende beholdere. Nødder kan med fordel gives med skal, så dyrene skal bruge kræfter på at åbne dem. Brug inventar, som stimulerer og aktiverer dem, såsom grene på kryds og tværs, rør, stiger, urtepotter, æsker, paprør og andet, de kan gnave og gemme sig i. Mus kan klemme sig gennem meget små huller og sprækker, og kun helt tamme mus, der er trænet til at komme på signal, bør lukkes ud i kontrollerede omgivelser og under opsyn, så de har mulighed for at undersøge nye ting og få mere motion. Vinduer, døre, sprækker, huller mv. skal være helt aflukkede, og de må ikke kunne gnave i ledninger. Mus kan løftes ved at tage nænsomt fat i haleroden, mens den understøttes med den anden hånd, og tamme mus evt. kan løftes med skålformede hænder. Rotter må aldrig løftes i halen, men med skålformede hænder omkring skulder og bryst.

7. Fodring
Mus og rotter er primært frøspisende og supplerer med frugt, svampe og insekter, mens de tæt på mennesker også indtager diverse husholdningsaffald. Foderblandinger til mus og rotter gives som basiskost, evt. suppleret med en gnaverblanding, usprøjtet, frisk frugt og grønt, kogte kartofler, ris og pasta samt diverse insekter. Undgå mad direkte fra køleskabet. Frø, nødder og melorme bør gives med måde. En mineral-/saltsten bør altid være i buret. Foder og vand skal altid være tilgængeligt, da de let kan svækkes af sult og tørst.

8. Sociale behov
Mus og rotter lever naturligt i grupper bestående af en han, flere hunner og deres afkom. De skal derfor holdes mindst to sammen for at trives. Hanner er naturligt territorielle og mere aggressive

over for hinanden, men to hanner, der er vokset op sammen, vil dog i nogle tilfælde kunne holdes sammen (uden hunner i nærheden), dog kun ved rigelig plads og mange skjul. Kuldsøskende eller individer, der er opvokset sammen, er oftest lette at holde sammen.

9. Formering, yngelpleje og eventuel neutralisation

En han parrer sig med hunnerne i sit territorium året rundt, undtagen når det er koldest. De kan få op til 7-8 kuld pr. år, mus dog en smule mere. En optimal avlsgruppe består af en han og 2-4 hunner; ved flere hunner ses de svageste unger ofte at dø. Redekasser bør være tilgængelige, og reden bygges af hø, halm, tøjstykker og/eller papirstrimler. Drægtighedsperioden er 3-3½ uger. Kuldstørrelsen er for mus 3-15 unger, for rotter 7-9. Hunnen kan blive drægtig igen kort tid efter fødslen. Moderen og ungerne bør have ro de første par dage efter fødslen. Nyfødte unger er blinde og hårløse. Mus dier i 18-20 dage, mens rotter dier i op til 28 dage. Kønsmodenhed optræder normalt, når de er 5-8 uger gamle (hanner tidligst). Ungerne bør være mindst 6 uger gamle, før de fjernes fra moderen.

10. Typiske tegn på sygdom og nedsat trivsel

Nys og besværet vejrtrækning evt. med hvæsende/klikkende lyde er tegn på luftvejsinfektion (behandles hos dyrlægen), som oftest skyldes træk, kulde, utilstrækkelig ventilation og mangelfuld rengøring. Mus og rotter kan let blive overvægtige, hvis de får for meget fedende kost, f.eks. frø, nødder og melorme. For proteinholdigt foder kan resultere i allergi med små sår til følge. Begge arter kan rammes Tyzzer's disease, vis symptomer er diarré, træthed og appetittab. Ved mistanke, fjern straks individet fra gruppen og opsøg dyrlægen, da den hurtigt kan sprede sig til andre individer, og hvis ubehandlet kan medføre døden blot inden for et døgn.

Øvrige informationer

Husmus og rotte. Begge bruges også som forsøgs- og foderdyr og er fremavlet i forskellige farvevarianter. Uanset formålet stiller de samme krav til hold for at trives i fangenskab. *Foto: Nils J (husmus) og Vladimír Motyčka (brun rotte)*

Slutblok

Udarbejdet af Dyrenes Beskyttelse (www.dyrenesbeskyttelse.dk) i samarbejde med Dansk Primat Sammenslutning - Foreningen for Exotiske Pattedyr (www.aber.dk).
Pasningsvejledningen indeholder generel information om pasning af en dyreart/dyregruppe.
Yderligere oplysninger kan findes på biblioteket eller på ovennævnte og andre hjemmesider.
Pasningsvejledningens faglige indhold er godkendt af Rådet vedrørende hold af særlige dyr den 6.12.2013 i henhold til bekendtgørelse om erhvervsmæssig handel med dyr.